

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Obo/2/2018
Identifikačné číslo spisu: 7000899645
Dátum vydania rozhodnutia: 26.07.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Veselá Zemaníková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7000899645.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Zemaníkovej a členiek senátu Mgr. Ľubomíry Kúdelovej a JUDr. Kataríny Pramukovej v právnej veci žalobkyne: JUDr. Erika Šimová, so sídlom Čajákova 5, Košice, správkyňa konkurznej podstaty úpadcu FÉNIX VP, s.r.o., so sídlom Lúčna 14, Košice, IČO: 36 183 032, proti žalovanej: JUDr. Irena Sopková, so sídlom Hlavná 25, Košice, správkyňa konkurznej podstaty úpadcu KAVEKO INTERNATIONAL spol. s r.o., Košice, so sídlom Na Záhumní 1, Košice, IČO: 31 694 136, o určenie pravosti pohľadávky vo výške 3 609 385,45 eur, o odvolaní Ing. W. B. proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 2. mája 2012, č. k. 7Cb/786/2000-188, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 2. mája 2012, č. k. 7Cb/786/2000-188 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „súd prvej inštancie“) napadnutým uznesením z 2. mája 2012, č. k. 7Cb/786/2000-188 zamietol návrh Ing. W. B., bytom C., z 29. marca 2012 na pripustenie jeho vstupu do konania.

1.1. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil tým, že Ing. W. B. sa ako postupník na základe zmluvy o postúpení pohľadávky z 26. februára 2012 uzavretej medzi ňou a obchodnou spoločnosťou FÉNIX VP, s.r.o. v konkurze ako postupcom stala veriteľom úpadcu KAVEKO INTERNATIONAL spol. s r.o. v rozsahu 0,01 % z každej pohľadávky, t. j. vo výške 361,03 eur. Zo zmluvy o postúpení pohľadávok vyplýva, že túto podpísal v mene postupcu jeho konateľ - Ing. F. B..

1.2. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že vyhlásením konkurzu na majetok obchodnej spoločnosti FÉNIX VP, s.r.o. nebol v mene úpadcu oprávnený konateľ v mene úpadcu, a teda ani podpísať zmluvu o postúpení pohľadávok. Keďže zmluvu o postúpení pohľadávok neuzatvorila oprávnená osoba - ustanovený správca konkurznej podstaty, ale úpadca, je tento právny úkon zo zákona absolútne neplatný, a preto nie je spôsobilý na pripustenie zmeny účastníka konania podľa § 92 O. s. p.. Odkaz na ustanovenie § 44 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii (ďalej len „ZKR“ alebo „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) nie je aktuálny, keďže neúčinnosť sa môže vzťahovať iba na právne úkony, ktoré sú platné.

2. Proti tomuto uzneseniu súdu prvej inštancie podala dňa 24. mája 2012 odvolanie Ing. W. B. Odvolateľka navrhla, aby odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Odvolateľka poukázala na to, že z dôvodov hospodárnosti konania sa stotožňuje s dôvodmi, argumentáciou a dôkazmi uvedenými jej manželom - Ing. F. B. - v jeho odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie z 2. mája 2012, č. k. 7Cb/786/2000-187, keďže súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie o zamietnutí jej návrhu na vstupe do konania na rovnakých dôvodoch, ako tomu bolo v prípade jej manžela.

2.2. Odvolateľka okrem iného v odvolaní namietala, že napadnutým uznesením a konaním, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, došlo k porušeniu zákona.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací uznesením z 23. apríla 2013, sp. zn. 3Obo/46/2012 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil podľa ustanovenia § 219 O. s. p.

4. Najvyšší súd ako súd dovolací uznesením z 26. novembra 2015, sp. zn. 1ObdoV/19/2013, 1ObdoV/20/2013 dovolanie Ing. F. B. proti uzneseniu najvyššieho súdu z 23. apríla 2013, sp. zn. 3Obo/45/2012 a dovolanie Ing. W. B. proti uzneseniu z 23. apríla 2013, sp. zn. 3Obo/46/2012 odmietol.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 11. januára 2017, č. k. I. ÚS 551/2016-45 na základe ústavnej sťažnosti Ing. F. B. a Ing. W. B. uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho z 26. novembra 2015, sp. zn. 1ObdoV/19/2013, 1ObdoV/20/2013 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5.1. Ústavný súd vo svojom náleze poukázal na uznesenie najvyššieho súdu zo 17. júna 2014, sp. zn. 1Obo/49/2012, na ktoré odkazovali sťažovatelia, v ktorom najvyšší súd dospel k záveru, že „podľa ustanovenia § 44 ods. 1 a 2 ZKR, ktorého režimom sa spravujú úkony úpadcu FÉNIX VP, s.r.o., oprávnenie úpadcu nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu a oprávnenie konať za úpadcu prechádza na správcu, ktorý koná v mene a na účet úpadcu. Právne úkony úpadcu urobené počas konkurzu, ak ukracujú majetok podliehajúci konkurzu, sú voči jeho veriteľom neúčinné, tým nie je dotknutá ich platnosť. Z citovanej dikcie zákona vyplýva, že úkony úpadcu po vyhlásení konkurzu napriek tomu, že oprávnenie úpadcu nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu prešlo na správcu, nie sú postihnuté neplatnosťou. Sú postihnuté len neúčinnosťou voči veriteľom, aj to len za predpokladu, že majetok úpadcu ukracujú. Voči iným osobám sú tieto úkony ako platné, tak účinné so všetkými dôsledkami, ktoré zákon s nimi spája. Hoci tieto účinky oslabujú význam formulácie obsiahnutej v odseku 1 ustanovenia § 44, súd sa musí s nimi vysporiadať v intenciách ochrany tretích osôb a nemôže úkon posúdiť ako neúčinný bez zákonom predpokladaného postupu, a to incidenčného konania (len oprávnená osoba sa môže domáhať vyslovenia neúčinnosti takéhoto úkonu, a to aj s poukazom na povinnosť preukázať ukrátenie majetku, ktoré nemožno a priori predpokladať len preto, že úkon vykonal úpadca). Keďže zákon predpokladá v zásade platnosť takýchto úkonov je potrebné, aby sa súd prvého stupňa v prípade, že takémuto úkonu odníma zákonom predpokladané účinky bez riadneho konania o odporovateľnosti úkonu, vysporiadal najskôr s jeho platnosťou s ohľadom nemožnosť existencie absolútnej neplatnosti takéhoto úkonu v obdobných veciach.“

5.2. Taktiež ústavný súd vytkol dovolaciemu súdu, že sa nevysporiadal s právnym záverom vysloveným v uznesení najvyššieho súdu z 20. decembra 2011, sp. zn. 6Cdo/42/2011, ako aj skutočnosť, že na námietky sťažovateľov nereagoval a ani nevysvetlil dôvod odklonu od vlastnej judikatúry.

5.3. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nedal presvedčivú a jasnú odpoveď na podstatné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a nereagoval ani na podstatné odvolacie a následne dovolacie námietky, pričom od uvedenej povinnosti ho nemohlo oslobodiť ani znenie § 219 ods. 2 O. s. p., ktoré nemožno aplikovať čisto formálne, ale v spojení s judikatúrou ústavného súdu a Európskym súdom pre ľudské práva a súčasne v spojení s § 157 ods. 2 O. s. p.. Ako je zrejmé z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, tento bez akejkoľvek interakcie s už známou rozhodovacou praxou iných všeobecných súdov a bez uvedenia konkrétnych ustanovení zákona, resp. zákonov, vo veci rozhodol a dospel k záveru, že konateľ úpadcu vyhlásením konkurzu nie

je oprávnený nakladať s majetkom úpadcu a konať v mene úpadcu, a teda ani podpísať zmluvu o postúpení pohľadávok. Za takýchto okolností uznesenie krajského súdu nie je v súlade § 157 ods. 2 O. s. p.. Bolo preto povinnosťou odvolacieho súdu a rovnako tak dovolacieho súdu napraviť pochybenie krajského súdu, ako aj odvolacieho súdu a primeraným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať na podstatné odvolacie námietky sťažovateľov. Najvyšší súd sa však právnou argumentáciou sťažovateľov vôbec nezaoberal a ani neuviedol na zvýraznenie správnosti a presvedčivosti rozhodnutia krajského súdu, resp. najvyššieho súdu žiadne dôvody, ktoré by ústavnému súdu umožnili konštatovať, že svojím postupom pri odôvodnení napadnutého rozhodnutia neporušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu.

6. Následne dovolací senát najvyššieho súdu uznesením z 26. októbra 2017, sp. zn. 1ObdoV/2/2017, 1ObdoV/3/2017 zrušil uznesenia najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho z 23. apríla 2013, sp. zn. 3Obo/45/2012 a sp. zn. 3Obo/46/2012.

6.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia dovolací súd uviedol, že vzhľadom na znenie ustanovenia § 44 ods. 2 ZKR, ktorého režimom sa konkurz úpadcu - obchodnej spoločnosti FÉNIX VP, s.r.o. - spravuje, a s poukazom na ustálenú judikatúru, úkony úpadcu po vyhlásení konkurzu napriek tomu, že oprávnenie úpadcu nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu prešlo na správcu, nie sú postihnuté neplatnosťou. Sú postihnuté len neúčinnosťou voči veriteľom, za predpokladu, že majetok úpadcu ukracujú. Voči iným osobám sú tieto úkony ako platné, tak aj účinné so všetkými dôsledkami, ktoré zákon s nimi spája.

6.2. Rovnako dovolací súd skonštatoval, že posudzovanie platnosti zmluvy o postúpení pohľadávky znamená posudzovanie naplnenia predpokladov právneho nástupníctva z pohľadu hmotnoprávnej úpravy a riešenie predbežnej otázky dôležitej pre rozhodnutie vo veci samej. Pri návrhu na pripustenie vstupu strany sporu podľa ustanovenia § 92 ods. 2 a ods. 3 O. s. p. je hmotnoprávne posúdenie právneho úkonu preukazujúceho prevod práv neprípustné, pretože v danom štádiu sa rieši len to, či návrh na zmenu účastníkov bol podaný tým, na koho práva a povinnosti, o ktorých sa koná boli prevedené, či sa tak stalo po podaní návrhu na začatie konania a osoba, ktorá má vstúpiť do konania so zámenou súhlasila a či v návrhu tvrdená skutočnosť je podľa hmotného práva spôsobilá preukázať, že po začatí konania došlo k prechodu alebo prevodu práv a povinností.

6.3. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že postup, kedy súd zamietol návrh na pripustenie Ing. W. B. na vstup do konania podľa § 92 ods. 2 a ods. 3 O. s. p., dôvodiac, že zmluva o postúpení pohľadávky je neplatná, je takým postupom, ktorým sa jej odňala možnosť konať pred súdom.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací [podľa § 470 ods. 4 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“)], prejednal odvolanie Ing. W. B. podľa ustanovenia § 379 C. s. p. a § 380 ods. 1 C. s. p. bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 C. s. p.) a dospel k záveru, že podané odvolanie je dôvodné.

8. Podľa § 92 ods. 2 O. s. p. účinného v čase rozhodnutia súdu prvej inštancie, ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ, alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli.

8.1. Podľa § 92 ods. 3 O. s. p. účinného v čase rozhodnutia súdu prvej inštancie, súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa, súhlas odporcu, alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované.

8.2. Podľa § 80 ods. 1 C. s. p., ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli.

8.3. Podľa § 80 ods. 2 C. s. p., súd vyhovie návrhu podľa odseku 1, ak sa preukáže, že po začatí konania došlo k prevodu alebo prechodu práva alebo povinnosti, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto žalobcu. Právne účinky spojené s podaním žaloby zostávajú zachované.

9. Účelom procesného inštitútu zmeny je riešiť dôsledky singularnej sukcesie, ak táto nastala po začatí konania. Zmyslom tejto právnej úpravy je umožniť žalobcovi, aby pomocou zmeny odstránil nedostatok aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie, ktorý nastal v priebehu konania a ktorý by inak neodvratne viedol k zamietnutiu žaloby, pričom sa ukazuje, že je hospodárne, aby vec bola prerokovaná a rozhodnutá v rámci už začatého konania voči inej alebo proti inej osobe.

10. Z ustanovenia § 92 ods. 3 prvej vety O. s. p., resp. § 80 ods. 2 prvej vety C. s. p. síce vyplýva, že súd rozhodujúci o súhlase so zmenou musí posúdiť, či žalobca (resp. ten, na koho bolo právo prevedené, ak návrh na zmenu bol podaný za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku - pozn. odvolacieho súdu) preukázal prechod alebo prevod práv a povinností, avšak pre účely tohto rozhodnutia stačí preukázanie, že nastala (formálno-právna) skutočnosť, ktorá môže mať podľa hmotného práva za následok prechod alebo prevod práv a povinností. Súd však v tomto štádiu nie je oprávnený hodnotiť, či sú inak naplnené predpoklady pre takéto právne nástupníctvo z pohľadu hmotnoprávnej úpravy. To znamená, že nie je jeho úlohou prechod alebo prevod práv a povinností posúdiť podľa hmotného práva v rozsahu zodpovedajúcom možnému záveru pre rozhodnutie vo veci samej (posúdiť, či podľa hmotného práva skutočne k prechodu alebo prevodu práv a povinností došlo). Súd teda nemá v rámci rozhodnutia o zmene hodnotiť právne úkony z hľadiska ich platnosti, lebo by išlo o posúdenie naplnenia predpokladov právneho nástupníctva z pohľadu hmotnoprávnej úpravy, a teda o riešenie predbežnej otázky dôležitej pre rozhodnutie vo veci samej. Návrhu na realizáciu procesného nástupníctva je možné vyhovieť, ak sú preukázané formálne podmienky, teda že nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práva na iného, že sa táto právna skutočnosť týka práva alebo povinnosti doterajšieho účastníka konania a že nastala po začatí konania. Súd skúma, či táto právna skutočnosť je spôsobilá mať za následok prechod alebo prevod práva alebo povinností, o ktoré v konaní ide. Otázka, či tvrdené právo alebo povinnosť, ktoré mali byť prevedené alebo mali prejsť na iného, existujú alebo skutočne na iného prešli, alebo boli prevedené, sa súd môže zaoberať len v rozhodnutí vo veci samej, nie však pri skúmaní procesného nástupníctva.

11. Rozhodnutím o zmene (§ 92 ods. 3 O. s. p. účinného v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, resp. § 80 ods. 2 C. s. p. účinného v čase rozhodovania odvolacieho súdu) nedochádza k prejedikovaniu rozhodnutia vo veci samej. Pre samotné pripustenie zmeny na strane žalobcu je nevyhnutné, aby boli splnené 4 kumulatívne podmienky, a to:

- právna skutočnosť, s ktorou zákon spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, ktorá začala po začatí súdneho konania,
- návrh zákonom oprávneného subjektu,
- súhlas toho, kto má do konania na miesto žalobcu vstúpiť a
- preukázanie právnej skutočnosti, s ktorou zákon spája prevod alebo prechod práv a povinností.

12. V rozhodovanej veci súd prvej inštancie návrh na zmenu strany sporu (žalobcu) neskúmal z hľadiska (ne)splnenia vyššie uvedených zákonom predpokladaných podmienok pre pripustenie alebo nepripustenie Ing. W. B. do konania na strane žalobcu v časti postúpenej pohľadávky (viď bod 11) a ani neskúmal, či došlo k postúpeniu pohľadávky uplatnenej v prebiehajúcom incidenčnom konaní.

13. Svoje zamietajúce rozhodnutie postavil súd prvej inštancie výlučne na skutočnosti, že zmluva o postúpení pohľadávok uzavretá medzi obchodnou spoločnosťou FÉNIX VP, s.r.o. v konkurze ako postupcom a Ing. W. B. ako postupníkom je absolútne neplatná z dôvodu, že po vyhlásení konkurzu konateľ obchodnej spoločnosti FÉNIX VP, s.r.o. Ing. F. B. stratil oprávnenie nakladať s majetkom úpadcu podliehajúcim konkurzu a konateľ v mene úpadcu, keďže toto prešlo na správcu konkurznej podstaty.

13.1. Uvedený záver súdu prvej inštancie neobstojí, keďže v štádiu rozhodovania o zmene súd skúma iba, či došlo k formálno-právnej skutočnosti, a neposudzuje, či predložená zmluva spĺňa požiadavky z pohľadu hmotnoprávnej úpravy (viď bod 10 vyššie).

13.2. Zároveň záver súdu prvej inštancie o neplatnosti predmetnej zmluvy o postúpení pohľadávok z dôvodu, že konateľ úpadcu stratil oprávnenie nakladať s majetkom úpadcu podliehajúcim konkurzu je v priamom rozpore s ustanovením § 44 ods. 2 ZKR, čo má za následok arbitrárnosť jeho rozhodnutia.

Zákon o konkurze a reštrukturalizácii nesankcionuje právne úkony uskutočnené úpadcom, ktorými nakladá s jeho majetkom podliehajúcim konkurzu, ich neplatnosťou, ale výlučne neúčinnosťou vo vzťahu ku konkurzným veriteľom za predpokladu, ak takéto právne úkony ukracujú majetok úpadcu a zároveň, ak sa zákonom oprávnená osoba ich odporovateľnosti domáhala v súdnom konaní.

14. Tým, že súd prvej inštancie podaný návrh na zmenu žalobcu v časti postúpenej pohľadávky neskúmal so zákonom vymedzených hľadísk a svoje rozhodnutie postavil na arbitrárnom závere o absolútnej neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok, odňal svojim postupom Ing. W. B. možnosť konať pred súdom (§ 221 ods. 1 písm. f/ O. s. p.). Z tohto dôvodu odvolateľka dôvodne namietala existenciu odvolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 205 ods. 2 písm. a/ O. s. p. v znení účinnom ku dňu podania jej odvolania.

15. Na základe uvedeného odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 389 ods. 1 písm. b/ C. s. p. zrušil a v súlade s ustanovením § 391 ods. 1 C. s. p. mu vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

16. Povinnosťou súdu prvej inštancie bude v naznačenom smere (viď body 11 a 12 vyššie) opätovne rozhodnúť o návrhu Ing. W. B. z 29. marca 2012 a posúdiť, či sú splnené zákonné podmienky pre vyhovie jej návrhu podľa ustanovenia § 92 ods. 2 O. s. p. s poukazom na prechodné ustanovenie § 470 ods. 2 C. s. p., v zmysle ktorého právne účinky úkonov, ktoré boli uskutočnené za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (t. j. do 30. júna 2016) zostávajú zachované.

16.1. V ďalšom konaní je súd prvej inštancie viazaný právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 391 ods. 2 C. s. p.)

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu dovolanie nie je prípustné (§ 419 a nasl. C. s. p.).